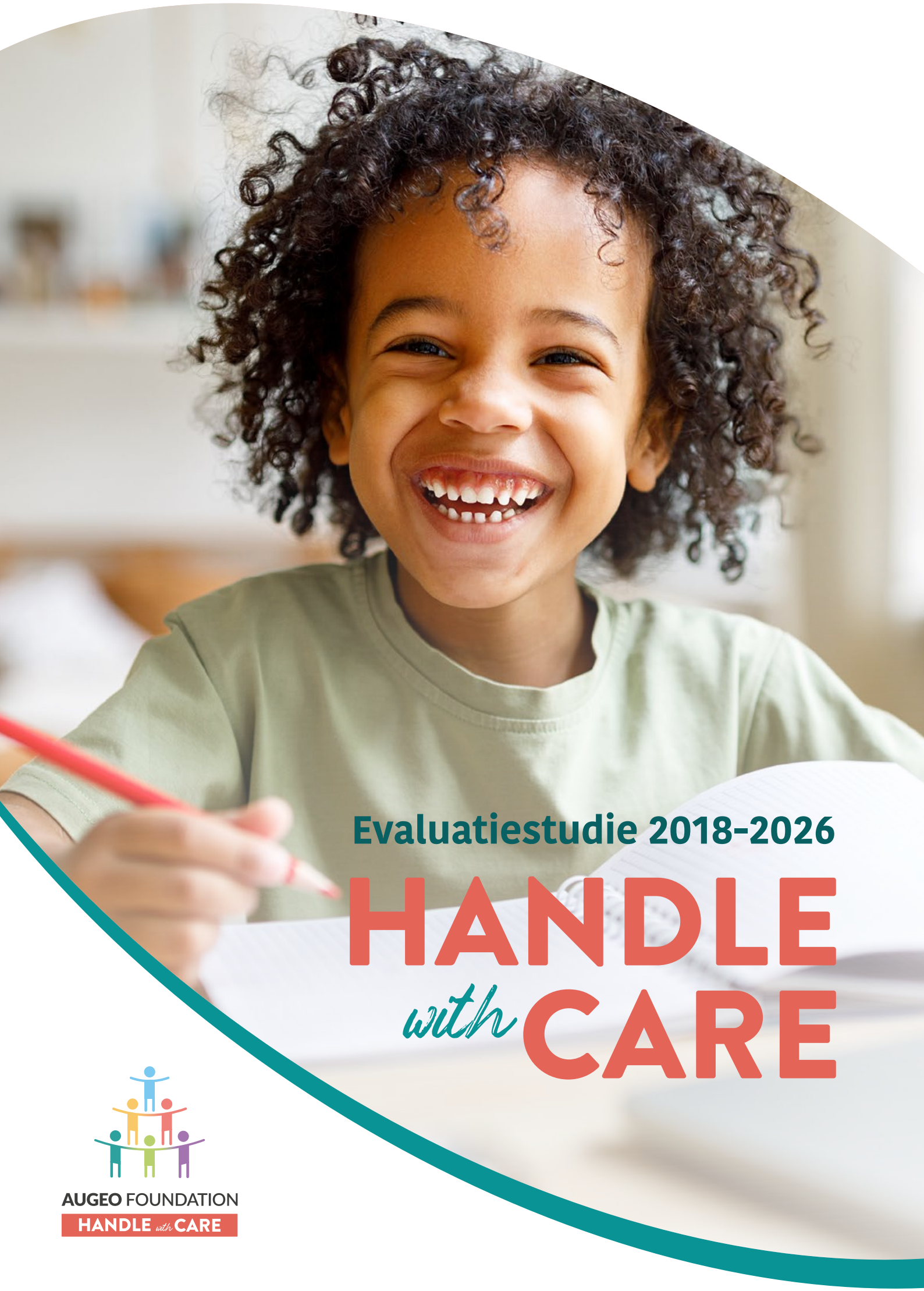

Evaluatiestudie 2018-2026

HANDLE *with* CARE

AUGEO FOUNDATION
HANDLE *with* CARE

Colofon

Titel

Handle with Care
Evaluatiestudie 2018-2026

Wetenschappelijke onderbouwing

Ditte van Haalen

Teksten

Annette Wiesman

Correctie

Krista Kroon

Vormgeving

Zout design & communicatie

Publicatiedatum

September 2026

Contact

Augeo Foundation
www.augeo.nl

© 2026 Augeo Foundation

Voorwoord

"Ik lag de hele nacht wakker van de ruzies thuis en was doodsbang. De volgende ochtend had niemand het erover, alsof ik niet bestond. Op school viel ik bijna in slaap. De docent stuurde me eruit en zei dat ik geen aandacht voor hem opbracht. Die dag verloor ik alle vertrouwen in volwassenen. Ik voelde me niemands prioriteit."

"Zo ben je als 8-jarige nog getuige van verwurging en ander excessief geweld en zo zit je in de klas. Niemand die iets wist en ik kon niet spreken. Ik hoop dat dit nu beter begeleid wordt."

Deze uitspraken van ervaringsdeskundige jongeren inspireerden ons al bijna 10 jaar geleden om de "Handle with Care- samenwerking" naar Nederland te brengen. Als politie bij jou thuis moet ingrijpen vanwege geweld, gaan er zo snel mogelijk 3 woorden naar jouw school: "Handle with Care". Op school krijg je dan informele steun, niet meer en niet minder: geen straf als je iets vergeten bent of te laat komt. En de dag(en) na zo'n ingrijpende ervaring krijg je een extra steuntje in de rug bij teruggetrokken, angstig of boos gedrag, hulp bij gemiste lesstof en bij toets stress of een luisterend oor als je aangeeft dat te willen.

Het klinkt wellicht klein, maar van ervaringsdeskundige jongeren weten we dat het ervaren van steun van mensen in je dagelijkse omgeving, doorslaggevend is. En de vakliteratuur bevestigt: sociale steun is van grote betekenis bij het ontwikkelen van veerkracht na het meemaken van geweld thuis. En omgekeerd: vrijwel alle kinderen die geweld meemaken thuis ervaren negatieve gevolgen hiervan bij het leren en ontwikkelen op school.

Handle with Care klinkt wellicht eenvoudig en dat klopt. Maar je moet het wél organiseren. Want in Nederland werken politie, zorg en onderwijs niet per definitie direct met elkaar samen na een incident van huiselijk geweld. Snel steun bieden aan deze kinderen is nog geen wettelijke opdracht van één bepaalde organisatie en daardoor is het soms "van niemand".

Desondanks lukt het in 35 gemeenten en hun 700 scholen al wel om een Handle with Care samenwerking te realiseren. Alleen al in 2025 ontvingen 1500 kinderen op deze manier snel steun op hun scholen nadat zij thuis geweld meemaakten waarbij politie ingreep.

In dit rapport bundelen we jarenlange ervaringen van deze gemeenten, organisaties en experts met het realiseren van een Handle with Care samenwerking. En beschrijven we de laatste inzichten uit de vakliteratuur omtrent het belang van sociale steun. We noemen Handle with Care hierbij bewust geen methode, maar een samenwerking. Een samenwerking die realiseert dat een kind na een ernstig incident van huiselijk geweld zich direct gesteund weet in zijn dagelijkse leefomgeving. Zodat het kind, ondanks een vaak nog lang voortdurende stressvolle thuissituatie, toch aan leren en ontwikkelen toe kan komen. Augeo en de Augeo JongerenTaskforce wensen dat de inzichten die in dit rapport gedeeld worden, ieder inspireren om op de eigen werkplek te zien hoe vanuit de doelstelling om kinderen sneller te steunen, samenwerkingen kunnen worden gerealiseerd.

Mariëlle Dekker
Directeur Augeo Foundation

Inhoudsopgave

Handle with Care	5
Wat is Handle with Care?	7
Handle with Care: wetenschappelijke onderbouwing	8
Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt	11
Bijlage: Infographic Handle with Care	23

Handle with Care

Snelle steun als laagdrempelige manier om verschil te maken

Handle with Care (HwC) is een beproefde werkwijze om kinderen die thuis geweld meemaken, snelle steun te bieden op school. Aan het begin van de nieuwe schooldag wordt de leraar op de hoogte gesteld van de eerder plaatsgevonden geweldsituatie, zodat die direct passende steun kan bieden. De werkwijze is eenvoudig, heeft grote waarde voor het kind, wordt al jaren gewaardeerd door gemeenten en scholen die ermee werken en is juridisch getoetst. De implementatie kost bovendien weinig tijd.

Elke klas in Nederland telt kinderen die op enig moment te maken krijgen met huiselijk geweld. Docenten zijn zich er vaak niet van bewust dat er thuis iets heeft plaatsgevonden, terwijl juist de vertrouwde schoolomgeving veel voor het kind kan betekenen. Uit onderzoek weten we dat voorafgaand aan een politiemelding bij Veilig Thuis, gemiddeld al 71 geweldsincidenten plaatsvonden in het gezin. De helft van de kinderen is niet alleen getuige van geweld tussen hun ouders, maar wordt ook zélf mishandeld of verwaarloosd.

Beproefd in de praktijk

Gemeenten deden al vanaf 2018 in pilots met HwC ervaring op. Augeo heeft in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid de pilots helpen opstarten in de gemeenten Heerlen en Wageningen. De werkwijze werd in de jaren daarna geïntroduceerd in Achtkarspelen, Zuid-Limburg, Hart van Brabant, West-Veluwe, Zeeuws-Vlaanderen, Gooi & Vechtstreek en Krimpenerwaard. HwC maakte deel uit van het landelijke actieprogramma ‘Geweld hoort nergens thuis’. Inmiddels doen 35 gemeenten en ruim 700 scholen in het primair en voorgezet onderwijs mee. In 2025 werden er meer dan 1500 Handle with Care signalen naar de verschillende scholen gestuurd.

De werkwijze is ontwikkeld, beschreven, juridisch getoetst en geëvalueerd in alle deelnemende regio’s. De ervaringen van de deelnemers zijn positief. Een ruime meerderheid ziet meerwaarde in HwC. Leerkrachten en schooldirecties zijn enthousiast vanwege de eenvoud van de werkwijze in combinatie met de positieve effecten.

Opbrengsten

Gemiddeld drie kwart van de leerkrachten blijkt na een HwC-signaal passende steun te bieden aan kinderen die thuis geweld meemaken. Hoewel niet het primaire doel, in een derde van de gevallen leidt het signaal tot een gesprek met het kind. Scholen zeggen makkelijker in gesprek te gaan met de betrokken ouders, waardoor zij betere sociale steun kunnen geven. Bij de kinderen leidt de steun tot minder stress, zien de leerkrachten. Volgens een ruime meerderheid van de leerkrachten is het kind gebaat bij hun steun.

Scholen blijken niet al hun zorgleerlingen te kennen: tussen de 33 en 50 procent van de signalen gaat over kinderen waarover eerder geen zorgen waren. HwC leidt er ook toe dat leerkrachten zich bewuster worden van de impact en frequentie van huiselijk geweld. Dankzij een signaal over een kind dat niet eerder in beeld was, krijgen scholen ook op de lange termijn meer aandacht voor de thuissituatie van het kind.

Landelijk invoeren

In deze publicatie vindt u achtereenvolgens een omschrijving van de werkwijze, een wetenschappelijke onderbouwing van het belang van sociale steun voor kinderen die huiselijk geweld meemaken en een samenvatting van alle evaluaties die de afgelopen jaren gehouden zijn. Samen geven ze een beeld van een werkwijze die onderbouwd is, effectief en laagdrempelig. Voldoende aanleiding om HwC de komende jaren landelijk in alle gemeenten in te voeren, zodat álle schoolkinderen met een moeilijke thuissituatie, zich op school gehoord en gezien zullen voelen.

Wat is Handle with Care?

Handle with Care (HwC) is een werkwijze waarbij de gemeente, Veilig Thuis, leerplicht en scholen samenwerken om steun te bieden aan kinderen die thuis geweld hebben meegemaakt.

Werkwijze

De werkwijze is eenvoudig. Als de politie aan de deur komt vanwege een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling in een gezin met kinderen, ontvangt de school binnen 48 uur een HwC-signaal. Dat signaal wordt via Veilig Thuis en leerplicht naar school gestuurd. Het signaal wordt alleen doorgezet als het gaat om kinderen in de leeftijd 4 tot 18 jaar, die blootgesteld zijn aan een situatie van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. In het signaal staan de naam van het kind, de geboortedatum en de codewoorden 'Handle with Care'. Er wordt verder geen informatie gedeeld over de gebeurtenis, maar de school weet dat er iets is voorgevallen waarvoor het kind steun nodig heeft.

Passende steun

Een HwC-signaal stelt de leerkracht in staat alert te zijn en het kind extra aandacht te geven, zodat het zich gehoord en gezien voelt op school en toekomt aan leren en ontwikkelen. Die aandacht, rust en dat begrip zijn steunend voor een kind uit een gezin waar geweld speelt en waarschijnlijk veel stress heerst. Veel van deze kinderen kampen met langdurige (traumatische) stressklachten. Met de reguliere aanpak van gezinsgeweld duurt het vaak lang voordat kinderen steun ervaren van volwassenen, zoals familieleden, leerkrachten en hulpverleners. Uit onderzoek blijkt dat leerkrachten bij ruim een derde van de HwC-signalen bovendien geen idee hadden dat er thuis iets speelde waarvoor een kind steun nodig had, terwijl leerkrachten in zo'n situatie juist veel voor een kind kunnen betekenen. Zij kunnen ervoor zorgen dat de school een veilige omgeving is.

Privacy

Er wordt met school geen informatie gedeeld over de ingrijpende gebeurtenis. Leerkrachten bieden sociale steun zoals zij ook doen na bijvoorbeeld een overlijden of ongeluk. Het signaal wordt vernietigd en ook niet besproken in leerlingdossiers. De minimale gegevensuitwisseling van HwC is getoetst door de VNG in consultatie met het ministerie van J&V en VWS.

Beperkte tijdsinvestering

HwC is een beproefde werkwijze waarin gemeenten, Veilig Thuis, leerplicht en het onderwijs samenwerken, en waarbij gemeenten doorgaans de regie voeren. Augeo ondersteunt bij het opzetten van de Handle with Care-samenwerking met stappenplannen en trainingen. Uit de evaluaties blijkt dat als de afspraken eenmaal zijn vastgelegd, de tijdsinvestering beperkt is.

Samenvatting Handle with Care

- Binnen 48 uur na een melding van huiselijk geweld of kindermishandling bij de politie
- Inhoud van het signaal: naam en geboortedatum van het kind met het codewoord 'Handle with Care'
- Samenwerking tussen gemeente, Veilig Thuis, leerplicht en onderwijs
- Regie ligt doorgaans bij de gemeente
- Augeo biedt ondersteuning bij het opzetten

Handle with Care: wetenschappelijke onderbouwing

Het belang van sociale steun

Voor mensen in een stressvolle of ingrijpende situatie kan sociale steun een groot verschil maken. Sociale steun verwijst naar psychologische en materiële hulp die mensen ontvangen vanuit hun sociaal netwerk, waardoor ze beter kunnen omgaan met stress. Het gaat niet alleen om concrete vormen van hulp, maar ook om het bredere gevoel van verbondenheid. Dat kan bijvoorbeeld verbondenheid zijn met de gemeenschap, school of anderen om je heen.[1]

Binnen de wetenschappelijke literatuur wordt een belangrijk onderscheid gemaakt tussen ontvangen en ervaren steun. Juist de ervaren steun, de perceptie van steun – het gevoel dat er mensen zijn die je begrijpen, helpen en nabij zijn als dat nodig is – is een sterke voorspeller van mentaal functioneren en welzijn. Onderzoek laat zien dat steun pas effectief is als iemand deze ervaart als passend en helpend. Niet-passende steun kan ineffectief of zelfs contraproductief zijn. Cruciaal is het vertrouwen dat er iemand beschikbaar is, het weten dat er iemand is die je kan steunen als het nodig is. Alleen al deze verwachting heeft vele positieve effecten.[2]

Onderzoek laat zien dat vooral de kwaliteit en de mate waarin de steun passend is, bepalend zijn. Effectieve steun sluit aan bij de behoeften van het kind op dat specifieke moment en combineert vaak meerdere vormen van steun.

Het effect van sociale steun

De positieve effecten van sociale steun zijn robuust en consistent aangetoond in decennia van internationaal onderzoek. Ook bij kinderen die traumatische ervaringen zoals kindermishandeling meemaken.[3] Sociale steun is één van de beste voorspellers van veerkrachtig functioneren, blijkt uit deze onderzoeken. Sociale steun draagt aantoonbaar bij aan – onder andere – een kleinere kans op traumaklachten, een groter subjectief welbevinden en posttraumatische groei, een betere kwaliteit van leven en een kleinere kans op psychische problemen zoals depressie en suïcidale gedachtes.[4]

Sociale steun vormt allereerst een buffer tussen negatieve ervaringen en mogelijke negatieve gevolgen voor de (mentale) gezondheid (stress-buffering theorie). Onderzoek laat namelijk zien dat sociale steun bijdraagt aan betere stressregulatie, vermindering van (fysiologische) stressreacties en ondersteuning van het herstelproces na ingrijpende ervaringen.[5] Tegelijkertijd zien we dat het ontbreken van sociale steun na ingrijpende ervaringen de kans op problemen zoals depressie en suïcidale gedachten kan vergroten.[6]

Daarnaast heeft sociale steun, ook los van tegenslag, een positief effect op functioneren (main-effect theorie): mensen die meer sociale steun ervaren, rapporteren gemiddeld een beter mentaal welzijn, een hogere levenskwaliteit en meer veerkracht.[7]

Een aantal elementen bepalen het effect van sociale steun. Allereerst dat die wordt geboden op het juiste moment. Daarom is de aanpak Handle with Care zo belangrijk: doordat de school direct een signaal krijgt na een melding bij de politie, kan de leerkracht het kind de volgende schooldag al steunen. Daarnaast is steun effectiever als die komt van een betrouwbaar persoon, en als die beschikbaar is en consistent blijft. Ook dit maakt leerkrachten bij uitstek geschikt om steun te bieden. Net als een laatste aspect van effectieve steun: jongeren staan open voor verwerking van trauma en ingrijpende ervaringen wanneer zij hun sociale omgeving als betrouwbaar ervaren.[8]

Feiten over sociale steun

Soorten steun

- Emotionele steun: het bieden van een luisterend oor zonder oordeel, waardoor iemand zich geliefd, gerespecteerd en begrepen voelt.
- Instrumentele/materiële steun: praktische hulp, zoals het aanbieden van maaltijden of het verzorgen van vervoer.
- Informatieve steun: advies, uitleg en duiding, waarmee je iemand helpt de situatie en de gevolgen ervan te begrijpen.

Aspecten van steun

- Structurele steun: dit gaat over de grootte en samenstelling van iemands sociaal netwerk, de frequentie van de geboden steun en de intensiteit.
- Functionele steun: de ervaren effectiviteit van de steun in het vervullen van emotionele en instrumentele behoeften. Ofwel: de kwaliteit van steun.

Sociale steun op school

Hoewel steun thuis – van de ouders – de belangrijkste vorm van steun is voor een kind, laat onderzoek overtuigend zien dat sociale steun van een betrouwbare volwassene buiten het gezin daarnaast één van de belangrijkste bronnen is van veerkrachtig functioneren.[9] Het kan iemand zijn die een kind vertrouwt, iemand die er voor hem of haar is, die met de jongere praat wanneer die het nodig heeft.[10] Dit geldt in het bijzonder voor kinderen die thuis onveiligheid ervaren. Onderzoek laat zien dat huiselijk geweld bij kinderen gevolgen heeft voor hun welbevinden op school en hun psychosociale ontwikkeling. De frequentie van het geweld lijkt daarbij niet uit te maken.[11]

Kinderen die ingrijpende ervaringen meemaakten en steun ontvingen van een betrouwbare volwassene, vertoonden later in hun leven minder ongezond gedrag en een beter mentaal welzijn.[12] De school biedt hiervoor een unieke context. Kinderen brengen er een groot deel van hun tijd door en komen er dagelijks in contact met volwassenen.

Bovendien hebben ze vaak een vertrouwensband met hun leerkracht. Die kan dus een belangrijke bron van steun zijn voor kinderen. Onderzoek toont aan dat steun van leerkrachten, en een gevoel van verbondenheid met school, de negatieve impact van het geweld thuis significant vermindert. Kinderen ontwikkelen hierdoor minder psychosociale problemen.[13] Daarnaast laat onderzoek zien dat een steunend netwerk op school een belangrijke voorspeller is van veerkracht bij jongeren.[14]

Jongeren zelf benadrukken in onderzoek ook het belang van waardevolle verbindingen. Ze hebben behoefte aan steun van een volwassene die empathie toont en actief luistert zonder te oordelen.[15] Jongeren geven ook aan hoe belangrijk het is dat scholen herkennen dat zij een belangrijke bron van sociale steun voor hen kunnen zijn.[16]

Eindnoten

[1] Sippel, L. M., Pietrzak, R. H., Charney, D. S., Mayes, L. C., & Southwick, S. M. (2015). How does social support enhance resilience in the trauma-exposed individual? Ecology and Society, 20(4), 10. https://doi.org/10.5751/ES-07832-200410

[2] Taylor, S. E. (2012). Social support: A review. In H. S. Friedman (Ed.), The Oxford handbook of health psychology (pp. 189–214). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195342819.013.0009

[3] Zie bijvoorbeeld:

- Sippel, L. M., Pietrzak, R. H., Charney, D. S., Mayes, L. C., & Southwick, S. M. (2015). How does social support enhance resilience in the trauma-exposed individual? Ecology and Society, 20(4), 10. https://doi.org/10.5751/ES-07832-200410
- Spilsbury, J. C., & Korbin, J. E. (2013). Social networks and informal social support in protecting children from abuse and neglect: Community ties and supports promote children's safety. Child Abuse & Neglect. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.10.027
- Brinker, J., & Cheruvu, V. K. (2017). Social and emotional support as a protective factor against current depression among individuals with adverse childhood experiences. Preventive Medicine Reports, 5, 127–133. https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2016.11.018
- Chang, Y., Chang, O. D., Yang, J., Sattler, K., & Yoon, S. (2025). Patterns of protective factors following childhood maltreatment and youth developmental outcomes. Child Maltreatment. Advance online publication. https://doi.org/10.1177/10775595251388610
- Southwick, S. M., Sippel, L., Krystal, J., Charney, D., Mayes, L., & Pietrzak, R. (2016). Why are some individuals more resilient than others: The role of social support. World Psychiatry, 15(1), 77–79. https://doi.org/10.1002/wps.20282

[4] Hamby, S. (2025). The resilience portfolio concept: New insights into how sufficient strengths can overcome even high burdens of trauma. Review of General Psychology. Advance online publication. https://doi.org/10.1177/10892680251363859

[5] Southwick, S. M., Sippel, L., Krystal, J., Charney, D., Mayes, L., & Pietrzak, R. (2016). Why are some individuals more resilient than others: The role of social support. World Psychiatry, 15(1), 77–79. https://doi.org/10.1002/wps.20282; von Cheong, E., Sinnott, C., Dahly, D., & Kearney, P. M. (2017). Adverse childhood experiences (ACEs) and later-life depression: Perceived social support as a potential protective factor. BMJ Open, 7(9), e013228. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-013228; Bauer, A., et al. (2021). Mobilising social support to improve mental health for children and adolescents: A systematic review using principles of realist synthesis. PLOS ONE, 16(5), e0251750. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251750

[6] Templeton, J. M., Dixon, W. E., Williams, S., Morelen, D., Driggers-Jones, L., & Robertson, C. (2025). The mediating role of social support on the link between adverse childhood experiences and adult mental health. Journal of Experimental Child Psychology, 252, 106148. https://doi.org/10.1016/j.jecp.2024.106148

[7] Bauer, A., et al. (2021). Mobilising social support to improve mental health for children and adolescents: A systematic review using principles of realist synthesis. PLOS ONE, 16(5), e0251750. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251750

[8] Anderson-Ketchmark, C., Alvarez, M. E. (2010). The Heart of Learning and Teaching: An Online Resource. Children & Schools, Volume 32, Issue 3, pp. 190-191 https://doi.org/10.1093/cs/32.3.190; Calhoun, C. D., Stone, K. J., Cobb, A. R., Patterson, M. W., Danielson, C. K., & Bendezú, J. J. (2022). The Role of Social Support in Coping with Psychological Trauma: An Integrated Biopsychosocial Model for Posttraumatic Stress Recovery. The Psychiatric quarterly, 93(4), 949–970. https://doi.org/10.1007/s11126-022-10003-w

[9] Chang, Y., Chang, O. D., Yang, J., Sattler, K., & Yoon, S. (2025). Patterns of protective factors following childhood maltreatment and youth developmental outcomes. Child Maltreatment. Advance online publication. https://doi.org/10.1177/10775595251388610

[10] Frederick, J., Spratt, T., & Devaney, J. (2023). Supportive relationships with trusted adults for children and young people who have experienced adversities: Implications for social work service provision. British Journal of Social Work, 53(6), 3129–3145. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad107

[11] Van Loon-Dikkers, L. (2025). Don't forget about the school: Understanding the impact of family violence on children through their well-being at school (Doctoral dissertation, Erasmus University Rotterdam).

[12] Bellis, M. A., et al. (2017). Does continuous trusted adult support in childhood impart life-course resilience against adverse childhood experiences? A retrospective study on adult health-harming behaviours and mental well-being. BMC Psychiatry, 17(1), 110. https://doi.org/10.1186/s12888-017-1260-z

[13] Van Loon-Dikkers, L. (2025). Don't forget about the school: Understanding the impact of family violence on children through their well-being at school (Doctoral dissertation, Erasmus University Rotterdam).

[14] Hogeschool van Amsterdam (2025, juli). Wat mij helpt: Jongeren in kwetsbare omstandigheden aan het woord over beschermende factoren door middel van storytelling.

[15] Hogeschool van Amsterdam (2025, juli). Wat mij helpt: Jongeren in kwetsbare omstandigheden aan het woord over beschermende factoren door middel van storytelling; Lester, S., Khatwa, M., & Sutcliffe, K. (2020). Service needs of young people affected by adverse childhood experiences (ACEs): A systematic review of UK qualitative evidence. Children and Youth Services Review, 118, 105429. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105429

[16] Wiersma, M., et al. (2025, november). Jongeren in overgang naar volwassenheid: Het belang van een veerkrachtperspectief. Hogeschool Inholland. https://doi.org/10.48544/d560f6e6-92aa-416d-8dc4-465df730e464?

Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt

'Je ziet vaak dat er bij het kind een last van de schouders valt'

35 gemeenten werken al met Handle with Care. De resultaten zijn positief, blijkt uit evaluaties. Leerkrachten bieden op verschillende manieren steun en gaan makkelijker in gesprek met de betrokken ouders. Scholen zien de meerwaarde. Belangrijk: ook kinderen over wie eerder geen zorgen waren, komen dankzij deze werkwijze in beeld.

De eerste twee pilotprojecten van Handle with Care (HwC) startten in 2018 in Heerlen en Wageningen. Augeo hielp, in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, bij het opzetten van de pilots. Dankzij een positieve evaluatie van deze eerste pilots en enthousiasme onder bestuurders werd de nieuwe werkwijze in de jaren daarna geïntroduceerd in de regio's Zuid-Limburg, Hart van Brabant, West-Veluwe, Gooi & Vechtstreek en Zeeuws-Vlaanderen en in de gemeenten Achtkarspelen en Krimpenerwaard.

De werkwijze kon verschillen: soms ging het signaal van de politie via de leerplichtambtenaar naar school, soms kozen gemeenten als tussenschakel voor Veilig Thuis.

Heftige emoties na huiselijk geweld

Geweld tussen ouders roept bij kinderen vaak heftige emoties op. Ze ervaren het als verwarrend en pijnlijk als ouders zowel een bron van veiligheid als van angst zijn. Ze groeien op met fundamentele twijfels en verwarring over de betekenis van liefde, intimiteit en geweld. Veiligheid, zelfvertrouwen, contacten met leeftijdgenoten en vertrouwen in anderen komen in het gedrang. Meer dan 40 procent van de kinderen heeft in de periode na een Veilig Thuis-melding (posttraumatische) stressklachten[1]. Zij rapporteren een significant lagere kwaliteit van leven. Deze klachten zijn, anderhalf jaar na een melding bij Veilig Thuis, vaak onvoldoende afgenomen. Door de acute en chronische stress hebben ze een sterk verhoogd risico op geestelijke en lichamelijke gezondheidsklachten.

[1] Verwey Jonker Instituut, Onderzoeksrapport: Kwestie van een lange adem

Aantal HwC signalen

Jaar	Aantal signalen	Aantal gemeenten
2019	184	4
2020	263	10
2021	311	9
2022	695	16
2023	936	26
2024	1115	34
2025	1519	35
Totaal	**5023**	

Maar in essentie was de werkwijze overal hetzelfde: het bieden van snelle sociale steun aan kinderen nadat zich thuis een onveilige en ingrijpende gebeurtenis had voorgedaan. Nu, in 2026, werken in totaal 35 gemeenten met de werkwijze Handle with Care, waarbij de vaste route van Veilig Thuis via leerplicht naar het onderwijs loopt. Jaarlijks krijgen scholen in één gemeente bij elkaar gemiddeld zo'n 40 signalen binnen.

Mooi programma

Over de eerste zeven jaar Handle with Care zijn acht evaluaties beschikbaar. Die maken duidelijk dat een ruime meerderheid van de betrokkenen er meerwaarde in ziet. Leerkrachten en schooldirecties zijn enthousiast. Scholen noemen het een 'mooi programma, heel helpend voor kinderen', 'noodzakelijk' en 'superbelangrijk'. In Achtkarspelen zijn de scholen unaniem tevreden: de werkwijze is eenvoudig en simpel, maar maakt een groot verschil. 'We werken allemaal volgens dezelfde principes; het gevoel samen verantwoordelijk te zijn. Collega's in een andere gemeente waren jaloers.'

Beppie Ortmans

‘Hier kan niemand “nee” op zeggen’

Interview met Beppie Ortmans, projectleider team Beleid en Maatschappij gemeente Heerlen, centrumgemeente voor de regio Parkstad

‘We waren in 2018 een van de eerste gemeente die Handle with Care invoerden. We zijn klein begonnen, met een paar scholen in Heerlen. Dat groeide uit naar eerst alle basisscholen in Heerlen en daarna in de hele regio Parkstad. Inmiddels zijn alle Zuid-Limburgse scholen aangesloten. Komend schooljaar (2026-2027) komen daar in Parkstad ook alle voortgezet onderwijsscholen bij. Ook Midden- en Noord-Limburg willen zich graag aansluiten.’

Steeds meer signalen

‘De groei van het aantal signalen is niet voor niets zo snel gegaan. Scholen zijn heel blij dat ze een signaal krijgen wanneer er thuis huiselijk geweld gespeeld heeft, zodat ze snelle steun kunnen bieden. We krijgen in Parkstad gemiddeld dertig HwC-signalen per maand, wat bijzonder veel is. Omdat het aantal poltiemeldingen bij Veilig Thuis de afgelopen jaren is gestegen, is ook het aantal HwC signalen gestegen. Bij ongeveer een derde van de kinderen waarover de school een signaal ontvangt, zou school dat nooit hebben verwacht. Dat is een mooie bijvangst: het maakt leerkrachten er bewust van hoe vaak huiselijk geweld voorkomt. Uit een recente enquête blijkt dat leerkrachten heel blij zijn dat ze iets voor deze kinderen kunnen betekenen. Toen we laatst de invoering van HwC met een groep ondersteuningscoördinatoren van het voortgezet onderwijs bespraken, beargumenteerden collega’s uit het speciaal onderwijs, die er al ervaring mee hebben, hoe belangrijk deze werkwijze is. “Het is zó belangrijk dat we dit van leerlingen weten”, benadrukten ze. Dat overtuigde anderen nog meer dan mijn beleidsverhaal.’

Breder trekken

‘We merken dat ouders het sneller dan vroeger aangeven als er thuis iets speelt. Soms komen ze vóór schooltijd naar school, zeggend: “Jullie weten het toch al”, en vertellen het verhaal. We zijn blij dat het taboe om erover te praten, er langzaam af aan het gaan is.

We zouden HwC in de toekomst graag breder trekken: niet alleen een signaal bij politie aan huis vanwege huiselijk geweld, maar ook bijvoorbeeld omdat er een wietplantage is aangetroffen of vanwege een suïcidepoging. Want ook dat zijn allemaal heftige situaties voor kinderen om mee te maken.

Meldcode

Kindermishandeling en huiselijk geweld is een geprioriteerd thema in het basisonderwijs. Uit eigen onderzoek weten we dat het aantal meldingen bij Veilig Thuis hierdoor weliswaar is toegenomen, maar nog steeds achterblijft bij wat je zou mogen verwachten, gezien het feit dat gemiddeld twee leerlingen per klas ermee te maken hebben. ‘We zijn ook met deskundigheidsbevordering bezig voor een beter gebruik van de meldcode. Iedere basisschool heeft een goed geschoolde aandachtsfunctionaris kindermishandeling. Jaarlijks evalueren we hoe het contact tussen onderwijs en Veilig Thuis verloopt. Aandachtsfunctionarissen en intern begeleiders met vastgelopen casussen kunnen terecht bij een contactpersoon van Veilig Thuis. Ook doen scholen steeds meer aan preventie. Denk aan een leerkracht die tegen een leerling opmerkt: hé, je broodtrommel is al een week niet gevuld. Gaat het goed, thuis?’

> ‘We zijn blij dat het taboe om over huiselijk geweld te praten, er langzaam afgaat’

Succes

‘Wij hebben het geluk dat we in onze regio één leerplichtbureau hebben, wat voor scholen rondom HwC makkelijk samenwerken is. Het is ook een kwestie van een lange adem en een goede bestuurlijke omgeving. Tegen zo’n mooi initiatief kan eigenlijk niemand “nee” zeggen. Zoals de staatssecretaris destijds bij een werkbezoek over HwC al zei: HwC vergt een kleine inzet, maar biedt een enorm resultaat. Zo is het ook. Je kunt kinderen die iets meemaken zó snel iets betekenisvols bieden. En dat is het allerbelangrijkste dat we hen kunnen bieden.’

‘Handle with Care gaat voor mij over het grote verschil van het kleine gebaar: de arm om de schouder, de aai over de bol en een moment van verbinding tussen mensen’

- Jordy Clemens, wethouder Heerlen (Onderwijs, Cultuur, Erfgoed en Centrumontwikkeling)

Meeste leerkrachten bieden daadwerkelijk steun

Het lukt scholen over het algemeen goed om een vorm van steun of extra aandacht te bieden. Van de leraren in de pilots die een signaal kregen over een kind, heeft een meerderheid (gemiddeld drie kwart) passende steun kunnen bieden. De meesten voelen zich goed in staat om het kind te steunen. Een enkeling zegt het lastig te vinden om dit te combineren met het afwerken van een druk lesprogramma. In de gevallen waarin leerkrachten niets met het signaal doen, heeft dat meestal een praktische oorzaak: het kind is afwezig of de school vindt dat het signaal te laat is binnengekomen. Soms blijft steun of extra aandacht uit omdat de leerkracht geen bijzonderheden bij het kind ziet.

Even apart nemen

De geboden steun kan verschillende vormen aannemen. Zoals een kind zich welkom laten voelen, vragen hoe het gaat, het kind fysiek dichterbij halen en leuke klusjes laten doen, een time-out geven en als leerkracht laten weten beschikbaar te zijn voor een gesprek. Of te hulp schieten wanneer kinderen hun gymkleren, lunch of lesboeken zijn vergeten. Zoals een leerkracht zegt: ‘Het hangt af van de leeftijd, zorgstructuur en de situatie in de klas. Soms houd je een kind in de gaten, ook bijvoorbeeld op het schoolplein, een andere keer voer je een onopvallend gesprekje.’ Een signaal creëert ook meer begrip voor lastig gedrag: ‘Dan begrijp ik dat ik een leerling even niet op zijn of haar gedrag moet wijzen. Er ontstaan geen misverstanden over.’

Chronisch geweld achter één melding

‘Bij één gezin zijn we in twee weken tijd vijf keer opgeroepen’, vertelt een agent. ‘De kinderen in dit gezin krijgen echt geen rust.’ Veel van de kinderen die zijn betrokken bij HwC-projecten zullen naar verwachting op korte termijn nieuwe incidenten meemaken van partnergeweld of kindermishandeling. Uit onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut weten we dat voorafgaand aan een politiemelding bij Veilig Thuis, gemiddeld al 71 geweldsincidenten plaatsvonden in het gezin.[1] Het geweld speelt dan al ruim een jaar. De helft van de kinderen is niet alleen getuige van geweld tussen hun ouders, maar wordt ook zélf mishandeld of verwaarloosd. In meer dan de helft van de gezinnen stopt het ernstige geweld niet, ondanks hulpverlening.

1 Verwey Jonker Instituut, Onderzoeksrapport: Kwestie van een lange adem

Hoe de aandacht van de leraar hen redde

Voor een kind is een vertrouwensrelatie met een betrouwbare volwassene een van de belangrijkste beschermende factoren tegen stressklachten door huiselijk geweld en kindermishandeling. Leerkrachten kunnen kinderen die zojuist thuis een nare gebeurtenis hebben meegemaakt, een plek bieden om zich veilig te voelen. Als kinderen kunnen blijven leren en zich kunnen blijven ontwikkelen, werkt dat normaliserend en draagt dat bij aan hun veerkracht. Uit focusgesprekken met ervaringsdeskundigen blijkt dat kinderen die thuis geweld meemaken, behoefte hebben aan steun op school. Regelmatig vertellen zij over hoe de aandacht van een leraar hen ‘gered’ heeft. Anderen nemen het hun school juist kwalijk dat zij er geen steun voelden, wat hun vertrouwen in volwassenen verder beschadigde. Veel ervaringsdeskundigen melden dat ze zich op school eenzaam voelden met hun gezinsgeheim.

Op middelbare scholen heeft de steun vaker de vorm van een gesprek, waarbij de mentor of ondersteuningscoördinator leerlingen na de melding benadert met de vraag of die hulp nodig hebben. Ook de lesgevende docenten worden geïnformeerd. ‘Ik neem een leerling bijvoorbeeld vlak voor de les even apart om te vragen hoe het gaat’, vertelt een leerkracht in Hart van Brabant. ‘Of ik vertel dat ik weet dat er een incident heeft plaatsgevonden, en vraag of we iets voor hem of haar kunnen betekenen.’ Bijna alle leerkrachten zien het belang van een begrijpende en steunende houding. ‘Normaal gesproken verwacht je dat leerlingen gewoon functioneren, maar dat kan niet na zo’n incident’, zegt een leerkracht uit de regio Zuid-Limburg. ‘Het is goed daarvan op de hoogte te zijn en dat ook te laten blijken. Zo kunnen deze leerlingen zich veilig voelen op school.’

Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt

Hoe ouder een kind, hoe vaker een gesprek

In ongeveer een derde van de gevallen leidt het signaal tot een gesprek met het kind. Vaak gebeurt dat op initiatief van de leerkracht, maar ook regelmatig op initiatief van het kind (circa 20 tot 33 procent). Maar in de meeste gevallen zegt een kind niks over het incident of de situatie thuis. De evaluatie uit Zeeuws Vlaanderen laat zien dat er in het middelbaar onderwijs vaker een gesprek met een leerling wordt gevoerd dan op de basisschool. Oudere leerlingen zijn tenslotte beter in staat aan te geven of zij specifieke steun nodig hebben. Een leerkracht op een basisschool vertelt over een goed verlopen gesprek: ‘De leerling heeft uit zichzelf het hele verhaal gedaan en had daar ook behoefte aan. De leerkracht heeft tips gegeven voor de vakantieperiode, en in de vakantie nogmaals gevraagd hoe het ermee ging.’

De meeste ouders willen graag praten

Een HwC-signaal verlaagt de drempel voor een gesprek met ouders over signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Alle scholen die meedoen aan HwC, hebben ouders vooraf daarover geïnformeerd via hun nieuwsbrief, schoolgids en in aanmeldingsgesprekken. Alle medezeggenschapsraden hebben ermee ingestemd. In regio West-Veluwe is er in twee derde tot alle gevallen met de betrokken ouders contact na het signaal. In ruwweg een derde van alle gevallen komt een van de ouders – meestal de moeder – de volgende dag uit zichzelf naar school voor een gesprek. Een leerkracht vertelt: ‘Door onze werkwijze kunnen we gemakkelijker met ouders gesprekken over hun thuissituatie voeren.’ Een school in Zuid-Limburg verduidelijkt: ‘We zeggen dus niet tegen ouders dat we een HwC-signaal hebben gekregen, maar zorgen wel dat we een ingang bieden voor extra ondersteuning.’ In regio Hart van Brabant leidt ongeveer de helft van de signalen tot een gesprek met ouders, vaak op hun initiatief. Daardoor kunnen zij betere steun bieden.

Constructieve gesprekken

Opvallend: de gesprekken blijken in veruit de meeste gevallen (circa 70 procent) prettig en constructief te verlopen. In Heerlen zocht weliswaar maar een klein deel van de ouders zelf contact naar aanleiding van het signaal, maar ervoer de school die gesprekken in alle gevallen als positief. In regio Hart van Brabant vinden leerkrachten het prettig dat de gesprekken meer context en informatie geven. Daardoor kunnen zij betere sociale steun bieden. Ook voor de ouders is dat fijn, zegt een school in regio West-Veluwe: ‘Ouders vonden de gesprekken helpend.’ Maar, constateert een andere school, een gesprek kan bij beide partijen stress veroorzaken. Het kan daarom verstandig zijn leerkrachten hierbij te ondersteunen.

Ouders denken dat kinderen er niets van merken

Uit interviews van het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat kinderen tijdens perioden van gezinsgeweld vaak weinig mensen om zich heen hebben die hen steunen. Hun ouders zijn in de perioden van gezinsgeweld vaak onvoldoende in staat om de zorg en veiligheid te bieden die het kind nodig heeft, omdat hun eigen problemen hen te veel in beslag nemen. Ouders denken meestal dat kinderen er weinig of niets van merken en onderschatten de impact die het geweld op hun kinderen heeft. De gevolgen van het partnergeweld voor de kinderen worden voor ouders vaak pas achteraf duidelijk.

‘Als je heftige emoties kunt delen, hoef je die niet meer alleen te dragen’

Interview met ervaringsdeskundige Daan

‘Toen ik in groep 3-4 zat, was ik op woensdag altijd verdrietig. Op die dag bracht mijn vader ons ’s morgens naar school en haalde mijn moeder ons ’s middags op. Ik wilde nooit naar haar toe. Mijn moeder werd heel snel boos, schreeuwde veel en deed mij en mijn broertjes pijn. We werden geslagen, geschopt en aan onze haren getrokken. Ze was toen ook zeer depressief.’

Opluchting

‘Als ik verdrietig was nam mijn juf me bij haar op schoot en ging me troosten. Het was fijn dat ze aandacht aan me gaf. Ze nam ook de tijd om het erover te hebben. Niet met een oordeel over de dingen die gebeurden, maar steunend; ze bevestigde dat het vervelend voor me was. De situatie veranderde er niet door, maar ik voelde me wel gehoord. Het lucht op om heftige emoties te delen, dan hoef je die niet meer alleen te dragen. In groep 7-8 had ik ook een leerkracht die tijd voor me maakte. Als hij wist dat ik een gesprek bij de jeugdbescherming had, zei hij: ‘Als je wilt praten, kan dat altijd.’ Dat was fijn. Soms praatte ik inderdaad met hem. Dan trok hij geen partij, maar zei wel dat het niet oké was wat er gebeurde.’

‘Een luisterend oor is het allerbelangrijkste’

Onbegrepen en alleen

‘In groep 1-2 was het heel anders. Mijn moeder was overblijfjuf in mijn klas. De juf die ik toen had, trok partij voor haar. Ik kwam naar school met blauwe plekken, maar ze deed alsof ze dat niet zag. Mijn vader had ons een keer op een schooldag meegenomen naar de Efteling. Daarover ging mijn moeder klagen bij de juf. Die haalde me de volgende dag in de pauze uit de groep. Ze ging allemaal slechte dingen zeggen over mijn vader. Ze dacht echt dat hij een slechte man was, terwijl het helemaal andersom was. Ik voelde me daardoor heel erg onbegrepen en alleen. In de klas voelde ik me ook niet veilig, doordat die juf er altijd was.’

Partij trekken

‘Toen ik in groep 5-6 zat, werd mijn vader ook overblijfouder. Hij zat dan in de gymzaal. Ik wilde dus altijd naar de gymzaal, maar op een dag zei de overblijfcoördinator dat ik daar niet meer heen mocht. Dat kwam door mijn moeder; zij was heel populair op school. Ik was er heel verdrietig over. Ik wilde heel graag naar mijn vader, maar de school trok partij voor mijn moeder.’

Klein stukje aandacht

‘De leerkrachten die er wél voor me waren, hebben veel voor me betekend. Ik wil graag aan leerkrachten de boodschap meegeven: wees er voor iemand met problemen. Bied de mogelijkheid aan om erover te praten. Even vragen hoe het gaat, even dat kleine stukje aandacht. Een luisterend oor is het allerbelangrijkste.’

Als ze niets willen zeggen

Kinderen die thuis geweld meemaken, laten in de buitenwereld vaak geen duidelijk herkenbare signalen zien. Ervaringsdeskundigen vertellen achteraf dat zij op school vooral niet 'anders' dan anderen behandeld wilden worden. Zolang zij daar nog niet aan toe zijn, willen ze op school niet uitgebreid over thuis praten. Ze vinden het wél fijn als leraren ondertussen geïnteresseerd blijven vragen hoe het met ze gaat. Ze dragen een geheim mee dat zij in de juiste omstandigheden graag willen delen. Daarom is het belangrijk dat leraren zich beschikbaar opstellen.

Een derde tot de helft van de kinderen zou zonder HwC niet in beeld komen

Hoewel veel scholen ervan overtuigd zijn al hun zorgleerlingen te kennen, is dat maar ten dele het geval. Ten minste 33 procent van de signalen gaat over kinderen die eerder niet bij school in beeld waren. Dat loopt bij sommige scholen op tot de helft. In die gevallen komt het signaal volstrekt onverwacht: er waren geen eerdere zorgen en het kind was niet eerder in beeld voor extra steun of aandacht. 'Soms komen er ook signalen binnen van gezinnen waarvan je het helemaal niet verwacht. Dan vallen allerlei puzzelstukjes in elkaar. Vaak heb je er wel een onderbuikgevoel over. Als er dan zo'n signaal komt, weet je zeker: we moeten extra opletten. En je snapt ineens waarom dat kind bijvoorbeeld nooit naar huis wil na school.' Zonder signalen zouden veel leerlingen onopgemerkt zijn gebleven, constateren alle scholen.

Alerter op signalen huiselijk geweld

Meer in algemene zin leidt HwC ertoe dat leerkrachten zich bewuster worden van de impact van huiselijk geweld, en van de mate waarin het voorkomt in de schoolpopulatie. Daardoor kunnen zij mogelijk ook zelf eerder signalen bij leerlingen oppikken. In regio Hart van Brabant bijvoorbeeld heeft de werkwijze volgens 35 procent van de leerkrachten geleid tot meer alertheid op signalen van huiselijk geweld. Twee derde van de leerkrachten op scholen in regio West-Veluwe is naar eigen zeggen bewuster gaan kijken naar wat leerlingen in de klas laten zien. 'We zijn alerter geworden op de thuissituatie van kinderen', zeggen ook scholen in de gemeente Achtkarspelen.

Dat leidt ook tot een behoefte aan meer informatie over de thuissituatie van de leerlingen over wie signalen komen. Een leerkracht in regio Maastricht vertelt over een gezin waarvan de vader drugsverslaafd is. Via de normale Veilig Thuis-procedure kregen ze daar niets over te horen, maar dankzij het HwC-signaal wél. Leerkrachten vinden het ook prettig dat opvallend gedrag nu beter verklaard kan worden. Het leidt er bovendien toe dat ze traumasensitiever gaan werken. 'Het maakt ons bewuster van de thuissituaties van kinderen en het effect daarvan op gedrag en prestaties op school.' En: 'Het geeft inzicht in mogelijke redenen voor gedrag, je weet iets wat je anders niet zou weten.'

‘Mooi dat er na een incident meteen zorg is in de omgeving van het kind’

Interview met Leonore Franse, Teamleider Veilig Thuis Zeeland

‘Als Veilig Thuis Zeeland zijn we nu enkele jaren betrokken bij Handle with Care in Zeeuws-Vlaanderen. Dat is ongeveer een derde deel van Zeeland. Als de politie aan de deur komt vanwege een melding van huiselijk geweld of kindermishandeling, wordt er vóór de volgende schooldag een HwC-signaal naar leerplicht gestuurd, die dat doorzet naar de juiste school.’

Op de hoogte

‘De belangrijkste opbrengst is wat mij betreft dat als een kind de volgende dag op school komt, de school adequaat kan reageren op een kind: dat ze daar mogelijk het gesprek aangaan en niet vreemd opkijken als een kind een toets niet feilloos maakt. Het heeft een grote meerwaarde dat er meteen zorg is in de omgeving van het kind. We weten dat kinderen heel gesloten kunnen zijn. Als school laat weten: we zijn op de hoogte en je kunt met ons praten, bied je een opening. Laatst hadden we nog een melding van een heftige woordenwisseling tussen ouders, waar de politie ter plaatse kwam. Het kind lag boven in bed. We hebben inmiddels afgesproken ook een HwC-signaal te sturen als de kinderen thuis zijn, maar niet direct getuige zijn van het geweld. De politie heeft de kindcheck gedaan en met het kind gesproken. De volgende ochtend was de school op de hoogte. Daar bleek dat de leerling nog niet eerder bij leerkrachten in beeld was geweest.’

Leonore Franse

‘We willen graag verder met HwC in Zeeland’

Continue alert

‘Het liefst zetten we het signaal meteen de volgende ochtend door, hoewel dat in de praktijk niet altijd lukt. Wij werken in heel Zeeland en HwC speelt maar in een deel ervan; bovendien voldoet niet iedere casus aan de criteria van een HwC-signaal. We proberen onze medewerkers continue alert te maken op het snel doorgeven van de signalen. Dit soort zaken bespreken we ook in het HwC-projectteam, waarmee we regelmatig bij elkaar komen. Daarin zitten, behalve wijzelf, vertegenwoordigers van leerplicht, een scholengemeenschap, gemeenten en het CWZ Bureau, dat Zeeuwse gemeenten bij hun zorg en welzijn-beleid ondersteunt. Samen kijken we hoeveel meldingen er de afgelopen tijd zijn gedaan en of dat aantal achterblijft bij het gemiddelde, wat daar de oorzaak van is, en of we misschien iets gemist hebben.’

Werkwijze verbeteren

‘We horen wel eens over de handelingsverlegenheid die leerkrachten na een signaal kunnen voelen, en dat ze dan meer informatie zouden willen. Vanwege de privacy mogen wij niet méér vertellen dan we nu doen. En als wij zelf een onderzoek starten, mogen we alleen informatie met anderen delen wanneer dat noodzakelijk is. Deelname aan het projectteam helpt ons onze werkwijze te verbeteren. Zo kregen we eens van school te horen dat ouders het vervelend vonden als de school aan hun kind vertelde dat Veilig Thuis betrokken was, terwijl zij nog van niks wisten. Nu hebben we met de politie afgesproken dat zij als zij thuis langskomen, de ouders informeren dat Veilig Thuis wordt betrokken. En dat die ervoor kan kiezen om een HwC-signaal af te geven. Als de eerste kinderziektes zijn weggewerkt, willen we HwC graag verder in Zeeland gaan uitbreiden. We zijn in ieder geval heel tevreden met het verloop.’

‘Juist met kinderen die zich slecht kunnen uiten, helpt HwC gedrag te verklaren’

Interview met Petra Badenberg-Bakker, locatiedirecteur Catharinaschool Heerlen

‘De Catharinaschool biedt speciaal onderwijs (SO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) voor Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK). We zijn met Handle with Care begonnen op het SO, maar gaan er binnenkort ook op het VO mee aan de slag, ook vanwege onze groeiende doelgroep. Als de intern belegeider een signaal van het leerplichtbureau binnenkrijgt, wordt dat aan de betreffende leerkracht doorgegeven. Hij of zij weet dan dat de politie bij een leerling langs is geweest en dat de leerling in het vizier moet worden gehouden.’

Gedrag verklaren

‘HwC heeft tot meer begrip geleid. Laatst had ik het er nog met collega’s over, dat het zo’n fijn systeem is. Alleen al dat je weet dat er iets aan de hand is, scheelt veel. De meeste leerlingen over wie we een signaal krijgen, laten geen ander gedrag zien, en dan beginnen we er ook niet over. Soms willen leerlingen er wél over praten, en dan is het fijn dat je ervan weet – zonder het te hoeven benoemen. Bij onze SO-leerlingen spelen vaak ook andere problemen. Kinderen die zich niet sprekend uiten, doen dat soms met slaan, schoppen, huilen en bijten. Vooral bij die kinderen is een signaal belangrijk om gedrag te verklaren.’

Veel meegemaakt

‘Vanaf komend schooljaar hebben we ook HwC in het VSO. Daar ben ik ontzettend blij mee. Over een jongen op het SO kregen we met grote regelmaat een signaal binnen. Hij liet geen enkele emotie of ander gedrag zien. Toen hij naar het VSO ging, kregen we die meldingen natuurlijk niet meer. Het leek een tijdje goed te gaan, tot we ineens via een ander kanaal hoorden dat zijn moeder nog steeds slachtoffer was van huiselijk geweld. Die jongen heeft ontzettend veel meemaakt. Dan is het belangrijk om wat vaker een hand op zijn schouder te leggen en te vragen: gaat het wel goed met je?’

Geen therapeut

‘Leerkrachten willen vooraf weten: is het geen extra belasting? Ze denken soms: o jeetje, ik heb een kind in de klas dat iets extreems heeft meegemaakt, wat moet ik daarmee? Dan stel ik ze gerust: HwC zorgt vooral voor begrip. Als een kind binnenkomt en tegen een stoel schopt, en je weet dat de politie gisteren is langs geweest, kun je je daarin verplaatsen. We verwachten niet van leerkrachten dat ze voor therapeut spelen. Bij een leerling waarover veel signalen binnenkomen, zal de intern begeleider contact opnemen met de hulpverlening. Omdat de politie aan huis geweest is, kun je ervan uitgaan dat er een Veilig Thuis-melding gedaan is; meestal nemen die dan contact met ons op. Bij situaties waarover we ons toch zorgen maken, vragen we Veilig Thuis zelf om advies. HwC heeft ook op de lange termijn effect: we blijven de kinderen over wie een signaal is gekomen, volgen. Zo werken wij in het special onderwijs. We bieden niet alleen steun voor die ene dag.’

Regelmatig contact

‘Het is schrikbarend om te zien hoe vaak zoiets speelt; minimaal eens per maand’

‘HwC creëert meer bewustzijn van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het is schrikbarend om te zien hoe vaak zoiets speelt – minimaal eens per maand. Soms ook bij mensen die we helemaal niet in het vizier hebben. Vanwege onze regiofunctie zien we de ouders niet zo veel. Maar de dag na het signaal hebben we wel regelmatig contact met de ouders of betrokken hulpverleners. Als er sprake is van geweld, zeggen we tegen hen: we schrikken hiervan, gaat het goed met je, kunnen we nog iets voor jou doen?’

Meebewegen

‘We hadden een leerling met autisme, waarbij de moeder de vader mishandelde. De leerling was steeds onrustig op school, zat steeds met zijn voet te tikken. Omdat we wisten wat er speelde, konden we bij hem benoemen: je zit nu op school, hier is het goed, straks komt Ine de hulpverlener je ophalen en brengt je naar papa. Maar als een kind niks vertelt of laat zien, is het ook goed. Het is een kwestie van nabijheid bieden, laten zien dat je er bent en een beetje meebewegen. Wil je niet naar buiten, dat is prima jongen. We leggen een hand op iemands schouder of zeggen: zullen we samen een kopje thee drinken?’

Petra Badenberg-Bakker

Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt

Kinderen: minder stress

Dat steun leidt tot minder stress, zien de leerkrachten en onderwijsprofessionals voor hun ogen gebeuren. Een schooldirecteur zegt: ‘Het is voor het kind een hele opluchting dat de leerkrachten het weten, als er thuis iets gebeurd is. Je ziet vaak letterlijk dat er bij het kind een last van de schouders valt.’ Tussen de 45 en 81 procent van de leerkrachten denkt dat het kind iets aan hun steun heeft gehad. In de gevallen waarbij zij daarover twijfelen, laten de kinderen nauwelijks ander gedrag zien. ‘Het voelt alsof de leerling getraind is in doen alsof er niks aan de hand is. Hij wil er niet over praten en doet net alsof er niets gebeurd is.’

Een leerkracht in regio Hart van Brabant vertelt hoe een jonge leerling geborgenheid zocht en daarna zichtbaar rustiger werd. ‘Het kind was minder angstig. Ik was even een luisterend oor voor hem, hij kon zijn verhaal kwijt, ik heb een spelletje met hem gespeeld en we hebben gepraat. Ik gaf aan dat ik hem begreep en dat het goed was dat hij mij erover verteld had.’ Een docent in regio Zeeuws-Vlaanderen ziet dat kinderen aan wie steun is geboden, zich anders gedragen. Ze voelen zich vrij om te praten, doen mee met activiteiten, voelen zich gehoord en lijken opgelucht. ‘Eén leerling heeft later opnieuw contact gezocht om steun te vragen.’

Politie: blij dat school zich ontfermt

‘Het meest is mij de reactie van een tiener bijgebleven’, vertelt een agent. ‘Laat in de avond arriveerden we bij hem thuis. Door het geruzie en geschreeuw van zijn ouders had hij zijn huiswerk nog niet af en was helemaal in de stress – hij ging nog net niet huilen. Het ging al jaren zo, vertelde hij. Toen ik vertelde dat via Handle with Care school geïnformeerd zou worden, was hij zo ontzettend opgelucht.’

Uit interviews met betrokken politieagenten wordt het voor kinderen vaak stressvolle karakter van de geweldsincidenten duidelijk. Voorbeelden zijn: incidenten waarin gezinsleden met een hamer zijn geslagen, een opgesloten ouder, dronkenschap van beide ouders van jonge kinderen, overmatig middelengebruik. Soms wordt een van de ouders meegenomen door de politie of een ambulance, vertrekt de andere ouder diezelfde avond met de kinderen naar een andere plek, is er medische hulp nodig voor het kind of zijn er vernielingen in huis.

De reguliere hulp komt te laat op gang

Wanneer kinderen en hun gezinsleden slachtoffer zijn van een misdrijf of ongeluk, wordt in principe slachtofferhulp aangeboden. Dit is bij huiselijk geweld niet het geval. De verantwoordelijkheid om snel steun te organiseren voor kinderen die huiselijk geweld meemaken, is nog niet belegd bij politie, Veilig Thuis, Slachtofferhulp of wijkteams.

Hoe het wél gaat: via een melding van de politie bij Veilig Thuis (binnen maximaal drie werkdagen) start een veiligheidsbeoordeling (maximaal vijf werkdagen). Daarna wordt besloten of Veilig Thuis, wijkteams of gespecialiseerde teams hulp bieden voor het duurzaam herstellen van veiligheid. Vaak duurt het dan nog enkele weken of maanden voordat hulpverleners contact hebben met ouders en mogelijk ook de kinderen. In de praktijk komt snelle steun voor kinderen vaak niet, of laat tot stand. Een onderzoek van de Kinderombudsman (2025) laat zien dat 80 procent van de kinderen waar thuis geweld speelt, zich niet gehoord of gesteund voelt door professionals en vaak ook niet door hun sociale omgeving. Deze gebrekkige aandacht voor steun is in strijd met de eisen die het Internationale Kinderrechtenverdrag en de Europese Richtlijn Minimumnormen stellen. De bereidheid van leerkrachten om snel passende steun te bieden aan kinderen die een ernstige situatie van huiselijk geweld meemaakten, is in de huidige ketenaanpak een onderbenut potentieel.

Kinderen gedragen zich soms alsof de enorme ruzie de normaalste zaak van de wereld is, ‘alsof ze dit dagelijks meemaakt ofzo.’ De politie vindt het goed dat er een signaal naar school wordt verstuurd. ‘Er zijn veel meldingen waarbij wij als politie niet meteen het strafrechtelijke draagvlak hebben, maar waar andere professionele instellingen wel in staat zijn om te zorgen voor het welzijn en het belang van de kinderen.’

Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt

Scholen: slechte informatiepositie

In de praktijk zijn scholen vaak niet op de hoogte van ernstig gezinsgeweld dat al door andere ketenpartners is gesignaleerd. Binnen de ketenaanpak van gezinsgeweld is de informatiepositie van scholen zwak. Of en wanneer Veilig Thuis of wijkteams de school informeren over ernstig gezinsgeweld, blijkt sterk afhankelijk van individuele keuzen van professionals en hun organisaties. Het handelingsprotocol van Veilig Thuis noemt bijvoorbeeld enkel 'dat aan de school wordt teruggekoppeld voor zover dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken en verantwoordelijkheden van school'. HwC maakt duidelijk dat de school beter moet worden meegenomen in het netwerk van hulp en zorg rond het kind.

Langetermijneffecten

Bij een kind dat niet eerder in beeld was, leidt een signaal vaak ook op de lange termijn tot meer aandacht voor de thuissituatie. Scholen kunnen, als ze zich zorgen maken en naar aanleiding van eigen signalen, altijd de stappen van de meldcode doorlopen en Veilig Thuis zelf om advies vragen. In sommige gevallen is een signaal voor een school aanleiding voor het opstarten van de meldcode of voor het zelf opstarten van hulp. In regio West-Veluwe bijvoorbeeld wordt in de helft van de gevallen waarin men ook zelf zorgen heeft, de meldcode doorlopen.

'Een signaal maakt het makkelijker om in de toekomst zorgen met ouders te bespreken', zegt een leerkracht in de gemeente Achtkarspelen. 'Het is immers al bekend dat iets speelt. Dat zorgt ervoor dat je wellicht signalen van huiselijk geweld eerder kunt interpreteren. En door ze te bespreken, geeft de leerling nu eerder zaken aan.' Teamleiders, ondersteuningscoördinatoren en leerkrachten interpreteren een situatie anders na een eerder HwC-signaal. Zoals een leerkracht in regio Maastricht zegt: 'Het geweldsincident is de aanleiding, maar zonder HwC hadden we dit niet geweten en de hulpverlening niet gestart. Door HwC gaan de radertjes draaien.'

Tijdig signaal belangrijk

Er zijn ook verbeterpunten. Veelgenoemd is de vertraging waarmee het signaal soms op school binnenkomt. De route van het signaal is niet overal hetzelfde opgezet, waardoor de snelheid per school kan afwijken. Over het algemeen lukt het om binnen 48 uur een signaal op school te krijgen. Dat kan frustrerend zijn. Zo meldt een school in Heerlen dat de doorlooptijd langer is geworden, sinds Veilig Thuis erbij is gekomen. 'De kracht is nu juist dat je 's ochtends als leerkracht weet: hier moet ik wat mee. Als het later komt, is het momentum voorbij.' Op basis van de feedback van scholen wordt tegenwoordig de datum van het incident aan het HwC-signaal toegevoegd, zodat de school weet hoe lang geleden het incident heeft plaatsgevonden en daardoor beter passende steun kan bieden.

Een andere vertraging doet zich voor omdat naar schatting een vijfde van de betreffende kinderen de volgende dag of dagen afwezig is van school. Ook in die gevallen vinden veel scholen dat ze geen passende steun kunnen bieden, omdat dat als mosterd na de maaltijd zou zijn. Anderen zien ook in een vertraagd signaal meerwaarde. 'Je kunt ook later alsnog steun geven', aldus een leerkracht in regio Hart van Brabant.

Behoefte aan informatie

Een ander verbeterpunt is de voorlichting over HwC en de bijbehorende criteria. Het uitgangspunt van HwC is dat de school alleen te horen krijgt dat er politiebezoek is geweest vanwege huiselijk geweld, en verder geen informatie ontvangt. Dit vinden leerkrachten soms lastig. 'Een signaal kan stress geven', zegt een school in Zuid-Limburg. 'We willen graag iets doen, maar weten niet wat.' Een signaal voelt voor velen als een verantwoordelijkheid. Leerkrachten maken zich zorgen over een kind, en willen graag iets extra's doen. Niet iedereen is ervan op de hoogte dat Veilig Thuis bij een politiemelding van huiselijk geweld altijd betrokken en verantwoordelijk is. Verwachtingsmanagement is daarom belangrijk: HwC is een extra manier om het kind te helpen, en betekent niet dat school vervolgens de regie te nemen.

Handle with Care in de praktijk: sociale steun op school werkt

Ook kunnen ruimere criteria worden overwogen. Als de politie het gezin om een andere reden dan huiselijk geweld bezocht heeft, bijvoorbeeld vanwege een drugsdelict, wordt er in principe geen HwC-signaal afgegeven. Dat is evenmin het geval als een leerling op het moment van de inval niet thuis was. ‘Soms hoor ik van andere ouders dat er een inval is geweest, maar heb ik daar geen melding van gekregen’, vertelt een leerkracht. ‘Terwijl de kinderen daar wél wat van mee hebben gekregen. Dan bel ik de wijkagent en krijg ik wat informatie over wat er aan de hand is.’

Scholing en bekendheid

Alle scholen benadrukken dat HwC blijvende aandacht nodig heeft, om te voorkomen dat de werkwijze wegzakt. Het is vooral belangrijk dat ook nieuwe leerkrachten in de werkwijze geschoold worden. Alle leerkrachten moeten op de hoogte zijn van de HwC-criteria. Ook is het van belang om regelmatig de scholenrichtlijn ‘Gesprek aangaan met ouders’ onder de aandacht te brengen. Niet elke leerkracht, intern begeleider of onderwijscoördinator gaat makkelijk het gesprek met ouders aan. Deze richtlijn kan ook handvatten bieden om niet in de rol van hulpverlener terecht te komen. Een ander aandachtspunt is dat het HwC-beleid niet altijd even bekend is bij de ouders. Scholen zouden het daarom kunnen opnemen in de schoolafspraken en die afspraken op verschillende manieren bij ouders onder de aandacht kunnen brengen.

Conclusies

- Veel kinderen hebben na een VT-melding stressklachten
- Achter een politiemelding zit vaak chronisch geweld
- Het lukt leerkrachten meestal goed om steun te bieden na een HwC-signaal
- Veel ouders willen na een signaal graag met school praten, de gesprekken verlopen vaak constructief
- In minstens een derde van de gevallen komt het signaal volstrekt onverwacht
- HwC zorgt voor meer bewustzijn op school van huiselijk geweld en kindermishandeling
- Bij een kind dat niet eerder in beeld was, leidt een signaal vaak ook op de lange termijn tot meer aandacht voor de thuissituatie
- Scholen zien minder stress bij kinderen na het verlenen van steun
- HwC voorziet in een leemte binnen de huidige hulpverlening
- Een tijdig signaal is belangrijk

Handle with Care is, kortom, een beproefde werkwijze om kinderen die thuis geweld meemaken, snelle steun te bieden op school. De werkwijze is eenvoudig, heeft grote waarde voor het kind, wordt al jaren gewaardeerd door gemeenten en scholen die ermee werken en is een belangrijke aanvulling op het bestaande hulpaanbod.

Wat is HANDLE with CARE en hoe draagt het bij aan een preventieve jeugdhulp-aanpak?

Wat is Handle with Care?

Als een kind thuis ernstig geweld meemaakt, ontvangt school binnen 48 uur een signaal. De werkwijze is eenvoudig:

Als politie ingrijpt bij huiselijke geweld gaat er altijd een melding naar Veilig Thuis.

Veilig Thuis toetst de melding op betrokkenheid van kinderen en stuurt voor hen een HwC-signaal (naam en geboortedatum) naar leerplicht.

Leerplicht stuurt het HwC-signaal naar de juiste school.

School ontvangt het HwC-signaal en leerkracht biedt steun aan het kind.

Wat houdt steun door een leerkracht in?

Een leraar kan laagdrempelige en praktische steun bieden.

Dit helpt stress te verminderen, zodat een kind kan leren en zich ontwikkelen. Een veilige plek en steun van een vertrouwde volwassene zijn daarbij net zo belangrijk als professionele hulp.

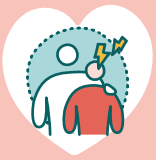

Vergroten nabijheid: knuffel, luisterend oor

Positieve aandacht: compliment

Veiligheid: veilige omgeving, rust en structuur

Support i.p.v. straf: bij te laat komen

Extra in de gaten houden

Sociaal contact: leerling met vriendje laten samenwerken

Gesprek/er over praten

Praktische hulp: bij vergeten spullen, bij te laat komen

Leerondersteuning: bij gemist lesstof/huiswerk, bieden herkansing bij toetsen

Facts & figures

Handle with Care in 2025

35
deelnemende gemeenten

ca. 700
deelnemende scholen

1500
Handle with Care-signalen

ruim 500
signalen waarbij kinderen niet eerder in beeld waren.
In de andere gevallen werden bestaande zorgen bevestigd.

ruim 3/4
van de leerkrachten denkt dat de steun helpt en voelt zich in staat die te bieden

Hoe zet ik Handle with Care op in mijn gemeente of regio?

Handle with Care is een samenwerking tussen gemeente(n), Veilig Thuis, Leerplicht en onderwijs.

Verkennen

- Inventariseer interesse
- Formeer werkgroep

Uitwerken

- Bespreek taken en verantwoordelijkheden
- Schrijf het werkproces uit

Formaliseren

- Ondertekenen convenant
- Start project

Uitvoeren

- Haal signalen HwC op
- Monitor

Augeo ondersteunt bij het opzetten van de samenwerking met stappenplannen en het delen van ervaringen van andere gemeenten. Als afspraken eenmaal zijn vastgelegd, is de tijdsinvestering beperkt.

Meer informatie?

Augeo Foundation
info@augeo.nl
0343 – 53 60 40

augeo.nl/handle-with-care

AUGEO FOUNDATION
HANDLE with CARE

AUGEO FOUNDATION
HANDLE with CARE

HANDLE with CARE

Augeo Foundation
Hoofdstraat 67
Driebergen-Rijsenburg

0343-536040
info@augeo.nl

augeo.nl/handle-with-care